

1941

MÁRCIUS

Kiáltó! Szó!

SZERKESZTI DR. TAVASZY SÁNDOR

TARTALOM: Tavasz Sándor: Ijesztő tünetek. — IGY SZÓL AZ ÚR. László D.: Bójtöljünk-e? — Révész Imre: Három kolozsvári este. — Kese Attila: Mit vár az erdélyi magyar falu a nemzeti uralom korszakában? — HIREINK.

Legújabb kiadványok:

Kaphatók az „Ifjú Erdély“ Iratterjesztésében.

Barth Károly és Barth Henrik: Szempontok a Szentlélekről szóló tanhoz.

Fordította: Kozma Tibor. „Ifjú Erdély“ kiadása. 90 oldal. Ára 2.— P.

Kálvin János: Magyarázata Máté, Márk és Lukács összhangba hozott evangéliumához. Fordította: Rábold Gusztáv. A Synoptikus evangéliumokról szóló Kálvin-Kommentár II. kötete. Ára 6.— P. — Kapható még: Kommentár a Synoptikusokhoz, I. kötet. Ára 6.— P.

Kádár Géza: Ha meghalunk, az Úrnak halunk meg. Temetési beszédek. Szerző kiadása. 170 oldal. Ára 6.— P.

Debreczeni László: A mi művészetünk. (Fatornyos hazából.) „Ifjú Erdély“ kiadása, 130 oldal, több, mint 50 illusztrációval. Ára 3.— P. Egyszerűbb kiadás ára 2.— P.

Juhász István: A reformáció az erdélyi románok között. 276 oldal, ára 6.— P.

W. Lüthi—Nagy István: Az eljövendő egyház. (Dániel próféta igehirdetése.) 2.— P.

Horváth Jenő: Az egyház világmisziója. „Élő Könyvek“ 30. sz. — 40 P.

„Itt az Isten köztünk“, 1941. évre. Bibliaolvasó kalauz minden napra, 272 old. 1.— P. — Ugyanaz kötve 1.60 P. Március 1-től 25% kedvezménnyel!

IKE-jelvény, három színben zománcozva, az IKE-központ hivatalos kiadványa (csak 10-nél több példány rendelhető), ára darabonként — 50 P.

IKE-tagkönyv, kedvezményes utazásokon is használható; a központ hivatalos kiadványa (csak 20-nál több példány rendelhető), ára darabonként — 10 P.

Mikos Lajos: Leányélet és Leányarcok a Bibliában. A leánymunka kitűnő segédkönyvei, áruk: 1.50 és 2.80 P.

KIÁLTÓ SZÓ

SZERKESZTI: DR. TAVASZY SÁNDOR // FŐMUNKATÁRSÁK: BIRÓ SÁNDOR ÉS LÁSZLÓ DEZSŐ.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL: KOLOZSVÁR, HITLER ADOLF-TÉR. (REF. THEOLOGIA.)

Kéziratok, előfizetési díjak ide küldendők. — Előfizetési díja félévre 2 Pengő, egész évre 4 Pengő.

XV. ÉVFOLYAM

1941 MÁRCIUS

3. SZÁM.

Bejegyezve a kolozsvári Törvényszéknél 1507/1938, 27. folyó számmal.

Ijesztő tünetek.

Minden önzetlen és eltogulatlan erdélyi ember tudja, hogy Erdélyben az úgynevezett „felekezeti békét” őrizte és védelmezte a református egyház, mint szemefényét. Mennyi sérelmet, megalázást, mennyi rosszindulatú lüszúrást szenvedtünk el, azt meg csak a jó Isten tudja, hogy a súlyos idők próbái között fenntartsuk a magyar egységet s ebben a magyar egységben szolgáljuk az Istenországát. Még 1929-ben irtuk le ezeket a szavakat: A kálvinizmus „ tekintete nem a saját léte növelésén csügg, hanem az Istenországára örök napja felé fordul s azon csügg. A kálvinizmus nem azért a talpalatnyi tért tusakodik, amelyet ebben a világban elfoglal, hanem azért a világot átfogó ügyért, amely mint Istenországára ragyog, vonz, áld, megszentel mindeneket ebben a világban“. Becsülettel és felelősséggel állottunk is mindvégig és állani fogunk az Isten pártján és az Ő országának a szolgálatában. Tüntettünk és tüntetni fogunk mindenha Isten mellett és az Ő országának ügye mellett, mert ez a **mi rendeltetésünk** ebben a büntől megvesztett világban. Nem voltunk és nem vagyunk kaphatók semmiféle pártoskodásra, semmiféle felekezeteskedésre, tehát semmiféle prozelitahajhászatra. Nemcsak az izlésünk, de ennél sokkal több, a hitünk tiltakozik az ilyenfajta alacsonyrendűség ellen. Akármilyen ijesztő tünetekkel is találkozunk a jelenben, mégsem változunk meg, hanem megmaradunk az Isten Igéjének a tekintélye és hatalma közösségében. Azt azonban megfesszük, mert a lelkiismeretünk kényszerít rá, hogy felemeljük a szavunkat azok ellen, akik elég meggondolatlanok és felelőtlenek, hogy bontogassák a nemzeti egységet, azt az erdélyi lelkiséget, amelyet nem ismernek.

A napokban a kezünkhöz jutott a nagyváradi Magyar Lapok egyik korábbi száma, melyben nagy megdöbbenéssel olvastuk azokat a hamis vádakat, amelyekkel a lap egyik munkatársa Ravasz Lászlót és Makkai Sándort illeti. Az elnémult harangokkal kapcsolatosan hűtlenséggel vádolja a magyar szellemi élet eme kiválóságait, akik a keresztyén magyar hűség szolgálatában élnek és égnék. Nem szégyelte olyan kifejezésekkel illetni nemcsak a református, de az egyetemes magyarság eme lelki vezéreit, hogy mi szégyeljük ezeket a kifejezéseket papírra vetni. De ezzel sem elégszik meg, hanem szükségesnek tartja egy szintiszta kálvinista magyar falut is megrágalmazni.

Ez az eljárás testvérielten is, hamis is és igazságtalan is, — hogy csak a legszelidebb jelzőkkel minősítsük.

Ijesztő tünet ez, sok más hasonlóval együtt. Ma, amikor a nemzeti egységre és az evangéliumi közösségre különösképpen szükség van, ma bontogatni a nemzeti egységet, és még lehetlenebbé tenni az evangéliumi közösség reménységét, hát ehhez már igazán sátáni gonoszság kell. Az, aki ezt műveli, lehet akármilyen megszégyenítő magyar neve, százféle rangjelzéssel és előnévvel, az nem magyar, annak semmi köze ahhoz a corpus mysticum-hoz, amelyet magyarságnak nevezünk. Tanulja meg az ilyen ember, hogy a magyarság **erkölcsi közösség**, s aki ezt az erkölcsi közösséget bántja, annak nincs illetékesége a jó magyarság és a rossz magyarság fölött ítéletet mondani. És ne merje az ilyen ember tollára venni a Ravasz László és a Makkai Sándor nevét, annál kevésbbé, mert sejtelve

sincs azokról a magyar értékekről, amelyekkel ezek az erdélyi személyiségek megajándékozták nemzetünket. És ahogy tudom becsülni a református Ravasz és a Makkai személyét és alkotáseit, úgy tudom becsülni Prohászka és Majláth püspököt s semmiféle kálvinista érték ragyogtatásáért sem merném személyiségüket csak egy árnyalattal is sötétebbé tenni. Nem merném és nem tudnám, mert, amint méltó egy művelt magyar református emberhez, hogy ismerje ezeknek a nagy katolikus szellemeknek a becsét, úgy illik egy művelt magyar katolikus emberhez, hogy ismerje amazokat a református nagyságokat is. Én láttam Majláth püspököt könnyezni a nagy összeomláskor és láttam magánosan tuskodni gyulafehérvári palotájában, a nagy nemzeti próbák idején s ezeket a jeleneteket sohasem felejtjem el. Ezek az élményeim mint arany hajók hordozzák ezt a nagy pásztori személyiséget emlékezetem vizein. Elvárhatom tehát attól a tollforgatótól is, ha nem is tud így bepillantani, vagy nem is képes így bepillantani a mieink lelkébe, de akkor hallgasson, tegye le a tollat s ne szennyezze be annak tisztességét.

Ijesztő tünetek ezek, mert mérgeznek. Mérgezik azoknak a magyar katolikusoknak a lelkét, akikhez nemcsak annyi közünk van, hogy velünk egy nyelven beszélnek, hanem akik között vérbeli atyáinkiai vannak. Mi lesz velünk erdélyi magyarokkal, akik között talán nincs senki, legyen az akár református, akár katolikus, akit vérbeli, rokon, testvéri, vagy legalább is baráti kapcsolatok ne kötnének össze? — Micsoda szörnyű felelősség, visszavonást, széttépő ellentétet vinni bele nemcsak a nagy nemzeti társadalomba, hanem a családi élet közvetlen közösségébe, a baráti érzéseken nyugvó társas együttélésbe is?

Minekünk erdélyi magyar reformátusoknak megvan az a nagy kiváltságunk, hogy nincs külön nemzeti és egyházi érdekünk, s amikor egyházi egységünket védelmezzük és szolgáljuk, ugyanakkor erőteljesen védelmezzük és szolgáljuk nemzeti egységünket is. Ehhez a védelemhez és szolgálathoz nincs szükségünk arra, hogy támadjunk és rágalazzunk, sértsünk és gyanúsítsunk. A mi evangéliumi-reformátori igazságunk hirdetésében van elég erő és hatalom ahhoz, hogy építsen és hódítson. Különbben is tudjuk, a katolikus hitközösség nem azonos azokkal a rosszindulatú tollforgatókkal, akik őket akarnak verni a katolikus és református magyarok közé. Éppen ezért bármit is tesznek, nem tudnak soha rávenni bennünket arra, hogy a felidézett ijesztő tünetekkel katolikus testvéreink ellen csak egyetlenegy sértő kifejezést is használjunk; annál kevésbbé, mert nem tudjuk egy percre se elfelejtetni a testvéreket, az anyákat, vagy apákat, a nővé-

rek rokonok arcát, még ha katolikusok is. Ellenkezőleg arra igyekszünk, hogy a Szentháromság egy, örök Isten közös hitére ráépítsük a magyar szeretetközösség boldog hajlékát.

TAVASZY SÁNDOR.

„IGY SZÓL AZ ÚR“

Bőjtölünk-e?

Akkor a János tanítványai jövének hozzá, mondván: Miért hogy mi és a farizeusok sokat bőjtölünk, a te tanítványaid pedig nem bőjtölnek?

És monda nékik Jézus: Vajjon szomorkodhatik-e a násznép, a míg velök van a vőlegény? de eljönnek a napok, a mikor elvételik tőlök a vőlegény, és akkor bőjtölni fognak. Máté ev. 9:14-15.

A farizeusok és a Keresztelő János tanítványai sokat bőjtöltek. Ez azt jelenti, hogy meghatározott napokon egyáltalán semmit sem ettek; és bizonyos ételeket egyáltalán nem vettek magukhoz. Ezt a kétféle bőjtöt azért tartották, hogy ezáltal méltók legyenek az Isten szerint való kegyes életre. Azt gondolták, hogy ez a bőjtös életgyakorlat közelebb viszi őket Istenhez.

Jézus ezt a bőjtöt határozottan visszautasítja. Ő és az ő tanítványai kegyes szokásból, érdemszerzésből soha sem bőjtöltek. A násznép: az anyaszentegyház nem bőjtölhet, amíg vele van a vőlegény: Krisztus. Istenhez nem a zsidós bőjt visz közelebb, hanem az érettség alászállott Megváltó. A keresztyénség igazi értelme minden bőjtöt: azaz a meghatározott napokon való teljes koplalást és meghatározott ételektől való általános tartózkodást kizár. Ha a bőjtölés ilyen neme visz közelebb Istenhez, akkor a Krisztus műve felesleges.

Krisztus és a tanítványok bárányt ettek közvetlenül az utolsó vacsora szerzése, illetve az úrvacsora legelső vétele előtt. Egészen téves az a felfogás tehát, amely szerint úrvacsora vétel előtt semmit sem szabad enni. Az őskeresztyéneknél szeretetvendégség keretében elköltött rendes vacsora előzte meg az úrvacsoravételt. Zsidós szokás azt gondolni, hogy áldottabb az az úrvacsoravétel, amely előtt nem esznek semmit. Hány ilyen bőjtölve úrvacsorázó van, aki egész úrvacsoravétel alatt éppen azért nem tud lelkiileg figyelni,

mivel az éhes gyomra állandóan a testére emlékezteti. Az úrvacsora végét be nem várók javarésze azok közül kerül ki, akik étlenszomjan jöttek a templomba. Ezeknek mindig igen hosszú a prédikáció és az agenda. Futnak haza a templomból, hogy minél hamarabb minél többet ehessenek úrvacsora után. Az igazság pedig az, hogy ha azt akarjuk, hogy a szent kenyér semmivel se keveredjék a gyomorban, akkor étkezés előtt és után legalább két-két napig ne együnk semmit.

Az úrvacsorában igazán mint örvendező násznép vagyunk együtt Krisztussal. A vele való együttléte nem a cselekedet (jelen esetben a bűjtölés), hanem Isten kegyelme hozza létre hit által. Ezt a hitbeli találkozást nem szabad emberi cselekedetekkel elhomályosítani.

De Krisztus maga mondja, hogy az ő tanítványai bűjtölésének az ideje is eljön. Elvétetik tőlök a vőlegény, és akkor majd bűjtölhetnek. Ezt a bibliai helyet reformátoraink úgy értelmezték, hogy a keresztyén embernek mindannyiszor bűjtölnie kell, valahányszor megtapasztalja a Krisztustól való elszakadást, valahányszor az emberre vagy övéire ránehezedik Isten ítélő keze. Ennek a bűjtnek nincsen nap-tárban kijelölt ideje és ez a bűjt nem bizonyos (zsíros) ételektől való tartózkodásban, hanem a szív teljes töredelmében, az én teljes megtagadásában, ha kell, minden tápláléktól való teljes tartózkodásban mutatkozik meg. Ha az emberen gonosz természeté miatt erőt vesz bizonyos bűn, megzabolazza az egész testét. A régi háború, dögvész, nyomorúság idején napokig tartó bűnbánatot és bűjtöt rendeltek el. Ilyenkor a nép állandóan a templomban ült, hallgatta az Igét és imádkozott. Ilyen református bűjtöt rendelt el Kálvin vagy Bethlen Gábor, de nem péntek napra vagy nagypéntekre, hanem akkorra, amikor a lélek parancsolta.

Erre a bűjtire van ma szükség. Az ilyen bűjtben meg lehet térni Krisztushoz, hogy azután vele örvendezhessünk az üdvösség örömeiben. Az ilyen bűjtől haszna van a társadalomnak, mert amit magamtól megvonok, azt oda adhatom a szűkölködőknek. Az egyik alföldi gyülekezet református bűjtöt rendelt el az árvízkárosultak javára. Ha mindenki csak egy napi jövedelmét adná az árvízkárosultaknak, már lényeges segítséget tudna nyújtani nekik.

Úrvacsoravétel előtt is szabad bűjtölni azoknak, akik éhesen jobban tudnak a lelki dolgokra figyelni, mint rendes táplálkozás mellett. Az ilyeneknél áldott eszköz lehet a bűjt, nem az üdvösség megtapasztalására, hanem az arravaló felkészülésben, hogy alkalmasak legyenek Isten szava meghallására.

Bűjtöljünk-e tehát?

Sohasem szabad bűjtölnünk abban a tudatban, hogy ezáltal kedvesebbé tesszük magunkat

Isten előtt. Isten előtt kedvessé egyedül Krisztus tesz, kegyelemből hit által.

De bűjtöljünk teljes magunk megtartóztatásával, ha bűneink súlya nyom, ha kedveseinkre vagy magunkra nehezedik rá az Úr keze. Ez a bűjt legyen a megalázkodás és a testvéri együttérzés jele. Ennek a bűjtnek a gyümölcsét adjuk oda azoknak, akik Isten próbájából segítséget látnak.

László Dezső.

Túróczy Zoltán az előadása körül támadt hírlapi vitáról. Több pesti napilap hozzászólt Túróczy Zoltán tiszakerületi evangélikus püspök Nyiregyházán tartott előadásához. Kérdést intéztünk Túróczy püspökhöz, aki az elhangzott kritikai megjegyzésekkel kapcsolatban a következőket mondotta:

— A magam előadása a Nyiregyházai Karszinó kultúrelőadásainak sorát vezette be, mely sorozatban a nyiregyházai társadalom összefoglaló szerve a legégetőbb mai problémákat óhajtja megvilágítani és ezzel elősegíteni a nemzedékek között állandóan meglévő, de most különösképpen kiütőköző vérmérsékleti és világnézeti feszültség kiegyenlítődesét. Az előadás célja tehát korántsem valamiféle politikai állásfoglalás volt, hanem összefoglaló a mai tényleges állapotokról s ugyanakkor a békekesség pedagógiája.

— Már e témafelállításból is világosan következik, hogy az előadás kapcsán terhemre, az új világnézetek vonatkozásában „tudattalan félelem”, vagy éppen „fejlett osztálytudat” és más efféle egyáltalán nem állapítható meg. „Ködös elméletekbe tévedés”-ről is alaptalan beszélni. Mégkevésbé foglaltam állást a faj és humánus kérdésében. Itt meg kell jegyezmem, hogy keresztyén püspök előtt még a humánus is csak a kisebbik eszmény, hiszen mi — a velem világnézetileg szembenállók által esetleg nehezebben érthető — „életszentséggel”, tehát a humánus fölötti, isteni elementummal kívánjuk átítatni a földi ember életét. „Gyökeres átalakulástól” pedig éppen a hívő keresztyén ember nem „fél”, hiszen efeletti pluszként, többletként kívánja és munkálja a társadalom alapjának: a lelkeknek átalakulását. Aki a „Magyar Értésítő”-ben megjelent tudósítást mindvégig figyelmesen elolvasta, megírva láthatta, hogy „telve idealizmussal, nem szűnünk meg jobb életet álmodni”. Hogy ez az új és mégis oly régi: kétezeréves, tehát krisztusi életforma mennyire felel meg azután a szociáldemokrácia céljának, ennek eldöntése nem rajtam áll.

— Azt a biztatást mindenesetre köszönöm és megszívlelem, hogy igyekezzem „lebontani az osztályellentéteket”. Annál könnyebb ezt megtennem, mert hiszen a krisztusi világ, a keresztyénség léte már egymagában is a legélesebb tiltakozás minden osztályellentét és elkülönülés ellen...

Három kolozsvári este.

Az elsőnek már harmincnégy esztendeje lesz az ősön. Esőre hajló, meleg szeptemberi este volt. A szállodai omnibusból édesapámmal együtt kikászálódva, életemben először pillantottam meg Kolozsvár főterét, a Nagy Gábor sarkán. Szívem nehéz volt, akárcsak az őszi fellegek, amelyekről csillagtalan volt az ég. Idegen világba kerültem! Önkéntelenül keresve valamit, ami otthonomra, a kedves, szép felvidéki városra emlékeztessen, legelőször a Szent Mihály templom akadt meg a tekintetem (pedig mit tudtam én még arról, hogy ennek, még a kassai dómnak valószínűleg közös volt az a munkavezetője: István mester, az Igazságos Mátyás kedvenc építészé!) Felmagasodott előttem a főtér lámpáinak nem nagyon tündöklő világánál a szép sugar torony. Egyszerre meglepődve jegyeztem meg — és jól emlékszem, ez volt az első kolozsvári benyomásom —: „Nini, milyen érdekes — *csonkatorony!*“

Apám nem szólt rá semmit, vagy azért, mert maga is helybenhagyta — pedig ő akkor már nem először járt Kolozsvárt — vagy tán inkább azért, mert csendesen mulatott magában az én optikai csalódásomon: ugyanis kiderül másnap reggel! Majd leesett az állam, mikor a nappali világosságánál meggyőződtem róla, hogy a főtéri torony csak játszotta tegnap este a csonkatornyot. Később számtalanszor megfigyeltem, hogy a kellemesen világos színezésű toronytesttől élesen elütő mély-sötét toronysisak annyira nem verte vissza a fényt, hogy felleges estéken-éjszakákon jóformán teljesen beleolvadt az őt körülvevő sötétségbe odafönn.

Ma minden gyermek ismeri a főtéri templom képét és ha az első elemistát az ország bármely másik végéből leténnék este a Nagy Gábor sarkán életében először, a legcsillagtalanabb estén és a legjobban csökkentett világítás mellett sem hinné, hogy csonkatorony tövébe került — legföljebb méltatlankodva reklamálná: hová lett a képről olyan jól ismert vegyes, finom sisak? Harmincnégy évvel ezelőtt azonban még az érettségizett fiatalurak sem nagyon ismertek erdélyi táj- és városképeket — amennyiben maguk nem voltak erdélyiek — a történelmi meg földrajzi tankönyvekben szereplő obligát Szent-Anna-tavon meg Vajda-Hunyadvárán kívül. És az Erdélyen-kivüli magyar élet akkor általában *így* ismerte Erdélyt: csonkának hitte, ami egész s viszont egésznek képzelte, ami csonka! Az átlagos magyar szemlélet valami bájos, megindító, de egészen felszínes és hamis romantikával tekintgetett Erdély felé a Királyhágó másik oldaláról. Jókai-regénymotívumokból, szigorló jogászemlékekből és csillogó politikai frázisokból volt egybeszöve ez a romantika és körülbelül úgy viszonylott a valósághoz, mint az

én első esti látásom: nem látta meg, ami sötét fellegekbe volt burkolva és azt hitte, nincs is! Az Erdélyen-kivüli magyar köztudatnak egy emberöltővel ezelőtt még a látóhatára legszélén sem igen jelentkezett — kivételes Kassandra-lelkeket nem számítva — annak a megsejtése, hogy a tündérország történeti katasztrófáinak hosszú sora nem zárult le végleg a zernesti csatával, meg legföljebb 1704, 1784—85 és 1849 véres napjaival. Művelt magyar emberek nemzedéksorai nőttek fel úgy, hogy a nemzeti-ségi kérdés igazi méreteiről és végzetes jelentőségéről különösen éppen erdélyi vonatkozásban halvány fogalmuk sem volt.

Egy valamiről azonban, Erdélyt illetően, mégis egészen tiszta képe volt mai egy-másfél emberöltővel ezelőtt legalább is a magyar *református* közvéleménynek arról, hogy Kolozvárnak olyan theologiai főiskolája van, amely szellemével is, az egyetemi kapcsolat nyújtotta tanulmányi lehetőségekkel is, meg akkor versenyen kívüli internátusával is magasan fölötte áll az ország valamennyi többi, hasonló intézetének. Ezért volt az, hogy a fakultás hallgató-ságában az első negyedszázad folyamán szakadatlanul voltak — néha nem is csak töredéknyi számban — „magyarországi“ fiúk. Az én idegen-ségem és elszigeteltségem nehéz érzéseit is mindjárt az első napokban eloszlatta az új diáktársak között néhány jóízű debreceni „i“ és kedves felvidéki zárt „a“. Mindjárt könnyebb volt megszokni a velük furcsán és nyájasan összecsendülő marasmenti és székely dialektusokat. És a közösség nagyhamar kialakult: szó sem volt itt soha arról, kicsoda erdélyi és kicsoda „magyarországi“, kicsoda „vármegyei“ és kicsoda székely; az egyetlen kérdés az volt, bele tud-e az új ember illgkedni az akkor még csak tizenkét esztendő fős iskolának máris jellegzetesen és kristálytisztán jelentkező, tanárokat s tanítványokat egyenként átható és lenyűgöző szellemébe: a föltétlen igazságkeresésbe, amely nem tűr semmi nagyképűséget, amelyet hagyományi és tekintélyi érvekkel nem lehet elhallgattatni és amelyet — minden kritikai élessége mellett — az a csendesen rajongó meggyőződés fűt, hogy az igazságnak nem is csak a megtalálása és bírása, hanem már maga a pusztba becsületes és rettenthetetlen keresése is eldönti és megformálja — még pedig a képzelhető legjobb irányban — mind az egyház, mind a nemzet jövőjét.

Aki ezt a szellemet vállalta és önmagára nézve kötelezőnek ismerte el, az otthon volt a kolozsvári fakultáson, akárhol ringatták a bölcsőjét. Egészen véve áldott acélfürdő volt ez a szellem: az egyik legnagyobb ajándék, amiben szellemi életpályára készülõ ember egyál-

talán részesülhet ifjúságának idején. Ami pedig illúzió és optikai csalódás volt benne: arra most olyan meghatottsággal gondolok vissza, mint első kolozsvári estémre ott a főtéren. Milyen jó volt később meglátni, hogy amit az igazságkeresés első mámorában csonkának képzeltünk: Isten Igéjének, hitvallásunknak igazsága dicső egész akkor, ha nem a történetkritika gyér emberi világosságánál, a hypothesisek csillagatlan fellegeibe burkoltan szemléljük pusztán, hanem az élő hit nappali fényében is kezdi látni Isten lelkétől felnyitott szemünk!

De jaj, milyen rettenetes volt egyszer ráébredni, hogy amit magától értetődőnek és örökké tartónak képzeltünk: Erdély és a többi Magyarország egysége és összetartozása véres és füstölgő csonkokká szakadhat széjjel... Milyen örült lázalomnak hittem volna, ha ezt nekem valaki ott, a főtér sarkán, azon az első borús kolozsvári estémen nem több, mint tizenegy esztendő múlva már beteljesülő jövődőlés kép a fülembé súgja...

És az igazság mégis csak az, hogy a főtéri torony csonkasága csak addig tartott, ameddig az éjszaka tartott. Magyarországé is csak addig tartott, Erdélyé is csak addig tart.

*

A második este!

Valamikor a nagy háború alatt, de még annak optimista, legalábbis reménykedő, gondoktól és nélkülözésektől még nem túlságosan nyomott időszakában. Öten ültek körül az egyik fakultásbeli tanári lakás barátságos asztalát. A poharakban gránátszínű bor csillog, a lelkekben a baráti együttlét öröme s a pohár csendésével csak kísért és kifejezett, de nem attól szerzett jókedv. Egyikén vagyunk ama nevezetes és emlékeztető kolozsvári filozófiai és theologiai *symposion*-oknak, amelyek annyira hozzátartoztak az itteni élet belső, intim arculatához a fakultás falain belül és kívül, s melyeken akinek egyszer vagy többször megadatott résztvennie, róluk éppen nem valami, először jóízű, de keserű utóízűt hagyó „úri muri“ emléket, hanem kivételes szellemi felüdülés, meggyarapodás és drága lelki kicserélődés ajánlékait hordozza örökre szívében.

Az ebédlőóra már elűtötte az éjfél — lehet különben, hogy a szíves vendéglátás netovábbjának egyik jeleként, régen meg is van állítva — de a *symposion* barátságos szellemi tornája még most emelkedik a csúcs felé. A két főcsatár — azóta már mindketten megérkeztek a keresett vagy tükör által látott igazság világából a szemtől-szembe látás és megtalálás boldog örökségébe — egyik mestervágást a másik után váltja egymással és egymáson. A székelő módon, tehát utánózhatalan egyéniséggel asszimilált Hegel birkózik életre-halálra a Bibliából táplálkozó, különben pedig ötvös-

károlyi eredetiségű, abszolút egyéni és abszolút magyar filozófiával. A társaság másik két tagja Kant és Böhm Károly szellemében igyekeznek az engesztelhetetlen ellentétet kritikai alapon szintesisbe hozni, ami ellen azonban mindkét főbajnok hevesen tiltakozik. Az ötödik, ahogy illik született filozófusok közé keveredett, született antifilozófus historikushoz, hallgat, okul és módfelett élvez; közben vigyáz, hogy meg ne szégyenítsék a régi legátusfigyelmeztetéssel: „kicsoda közöttünk a legkisebb diák?” — és szorgalmasan töltöget. Rohannak az órák, pirkad a hajnal, de még mindig nincs győztes és legyőzött. Illetőleg úgy látszik, mintha mégis volna! A magyar filozófia gyönyörű koponyájú dunántúli harcosa egyforma fölényrel gázol végig Hegelen, Kanton, Böhmön, és melleleg az egész székely nemzetet. Vitatkozó társainak a léleketük is eláll ekkora merészségtől. Elcsönvedesedik következik s utána valaki jókedvűen felteszi a kérdést Dunántúl derűsen rettenthetetlen fiának: „De végre is, István, ha teneked egyik filozófiai rendszer sem konvenial — mondanád meg végre, mi van a te filozófiádban?” A magától értődőség legtermészetesebb hangján, ártatlan gyermeki tekintettel jó azonnal és szemrebbenés nélkül a felelet: „Csak csupa tiszta bölcsesség!”

Én drága öreg dunántúli magyar bölcsem és örök evangéliumi forradalmárom — ha nem hagyta volna is írásban, akkor is emlékezném minden szavadra, amelyeket székfoglalómon mondtál és amelyekkel tökéletes jellemzését adtad annak a baráti és férfiúi munkaközösségnek, amelynek aranyos és igazmondó karikatúrája volt ama nevezetes *symposion*: „Köz tudomású, nincs is miért letagadni, hogy nincs még egy másik olyan tanári kar, amelyiknek tagjai annyiféle és oly igen eltérő irányúak volnának, mint a miénk. Mi, ahányan vagyunk, annyi irányt képviselünk. De alig hiszem, hogy volna még egy tanári kar, amelyikben nagyobb és igazabb benső összhang volna, mint a miénkben. Működésünket bírálhatja mindenki úgy, ahogyan akarja, de annyit dicsekvés nélkül mondhatunk, hogy az igazság elfogulatlan keresésében, a meggyőződés őszinteségében és az őszinte meggyőződések tiszteletben tartásában jó példát adunk a gondjainkra bízott ifjúságnak. Mi valósággal jóleső gyakorlati tapasztalatot tettünk arról, hogy a legellentétebb igazságok is egy magasabb harmóniába olvadnak össze, ha azok valóban őszinte keresés eredményei és őszinte meggyőződés vallástételei. Még jólesőbb, valóban dicsekedő tapasztalatot tettünk pedig arról, hogy annak a szellemnek, ami bennünket összeköt, az ifjúságra is valóban nevelő hatása van“.*

* Kecskeméthy István szavai a Fakultás 1915—16. évi Értesítőjében.

Manapság, amikor annyi szebbnél-szebb és mélyebbnél-mélyebb meghatározását olvassuk az erdélyi léleknek, talán nem árt arra figyelmeztetni, hogy ezekben az egyszerű és világos vallástevő sorokban, az eredetileg nem erdélyi ember elfogulatlan látásával, tehát emberileg tökéletes igazsággal van élénk vetítve nem csupán a kolozsvári fakultás lelke, hanem az is, aminek a fakultás, fennállása pillanatától kezdve máig a legmagasabb hatványon képviselője: *maga az erdélyi lélek*. Az az erdélyi lélek, amely a magyar lélek nagy, eleven és felbont-hatatlan complexiójában már a középkor óta, annál inkább a reformáció s az ellenreformáció századai óta egyedülálló erővel és szépséggel képvisel három csodálatosan egybefonódó vonást: *a közös hivatástudatot egy legfőbb eszme szolgálatában, a történeti egyéniségek föltétlen tiszteletben tartását s a közös cél idealitásának és a kölcsönös türelem reálitásának jegyében folytatott együttes országépítő munkát.*

A kolozsvári fakultás: Erdély kicsiben. Úgy, amint Erdély a történetcsináló nagy magyar Geografus megállapítása szerint: Magyarország kicsiben. Akit Isten gondviselő kegyelmes keze valaha bejuttatott a kolozsvári fakultás áldott munkaközösségébe az egységes nagy magyar haza bármely tájáról: annak egyedülálló lehetősége volt Erdélyt átélnie és annak, a magyar föld és magyar élet bármely pontjára kerülni is később, megvolt a hasonlíthatatlan előiskolája ahhoz, hogy a legigazibb, mert legpróbáltabb magyar szellemben dolgozzék népéért, mint Jézus Krisztus szolgálja.

Az erdélyi lélek szelleme, úgy amint azt legmagasabb hatványon a kolozsvári fakultás képviselte, valóban „csak csupa tiszta bölcsesség” volt. Még pedig annál inkább az volt, minél inkább az egyetlen Bölcsességre: a megtestesült Logosra, Jézus Krisztus isteni és emberi teljességére építette a maga megértő, ki-egyenlítő és összefogó munkáját. Az erdélyi lélek végső erőssége és titka ide van felvéve a kathedra fölé: „*Verbum caro factum est*” — a világban azért nem lehetetlen a rend és az egység, a türelem, az összhang és a béke, a szeretetben való alkotás és építés, mert az Ige megtestesült, tehát mégis van értelme a vak csillagon keserű lében forgó létnek és mégis van reménysége Ádám elátkozott fájának.

*

Verbum caro factum est!

A harmadik kolozsvári este, amelyről még röviden szólni kívánok, az Ige megtestesülésének szent estéje volt, 1918 karácsony szombatján. Az első estének, amelyről megemlékeztem, már csak magam vagyok földönjáró tanúja, a másodiknak rajtam kívül még ketten; ennek a harmadiknak nagyon sokan.

Ezen az estén idegen kúrtszó hasított belé, rikoltó kérkedéssel, a karácsonyesti harangok gyöngéd, édes zenéjébe és torkolta le a karácsonyfák megszólalni készülő csengettyűit, mint a gondtalan szemerkélő kis csirkék csipogását a rájukcsapó kánya győzelmes vijjogása.

Mit mondott akkor, éppen azon az estén, éppen Erdély fővárosában az idegen kúrtszó? Ó, sok mindent mondott, amire emlékezni sem jó — ámbár, ha nem is a „cine mintye” lelki formájában, emlékezni mindig *kell!* — de egyebek között ezt is mondotta: „Mi nekünk ma nincs karácsonyunk. Mi nekünk majd később, 11 nap múlva lesz a karácsonyunk. Mi nemcsak egyébféle közösségben nem vagyunk veletek, hanem keresztyéni közösséget sem vállalunk. Genf, Wittenberg, Róma és Torda népe — vegyétek tudomásul, hogy immár ezen a földön is Bizánc a jövő. Itt nemcsak politikai szempontból kívánunk föltétlen alávétést és lehető leggyorsabb áthasonulást — itt még keresztyén társunknak is csak azt fogjuk elismerni, aki a bizánci Krisztus előtt hajlik meg. A mi időnk most jött el és mi igénk most testesül meg. Erdély és erdélyi lélek nincs többé, csak a mi új nagybirodalmunk van a maga nemzeti és vallási kizárólagosságával, úgy, ahogyan Bizánc ősi lelke diktálja.”

Azon a gyötrelmesen szent karácsonyestén annak az idegtépő trombitaszónak a hatása alatt lett előttem — és bizonyára nagyon sokak előtt — egészen világossá, hogy az erdélyi lélek egyebek között azért is erdélyi lélek, mert nem bizánci és nem balkáni lélek és a magyar lélek egyebek között azért is magyar lélek, mert nyugati, nem pedig keleti keresztyén lélek. Ez a vonása az erdélyi és a magyar léleknek nem egyéni hajlam és nem tetszés szerint vagy külső hatalmi szóra cserélgethető ruha, hanem ezeréves sors, végzet, egzisztencia. A magyar lélek azonnal megszűnik magyar lélek lenni, mihelyt egyszer a vallási formát többre fogja értékelni a vallási lényegnél, a személytelen misztika fülledt lelki kéjeit a hitvalló és etikus személyiség tettenél és szenvedéseinél, a fanatizmust a türelemnél, a sovinizmust a szeretetnél, a fajiságot a lelkiségnél, a zsarnokságot a szabadságnál. És a magyar lelket ettől a végveszedelemtől Bizánc kapujában csak az ő tiszta és hős leánya: az erdélyi lélek mentheti meg.

* * *

Bizánc még nagyon közel van. Állj őrt tovább a megtestesült Ige erejében rendületlenül, erdélyi lélek legerősebb vára, mindnyájunknak remegve féltett szemefénye, példája, tanítómes-tere: Kolozsvári Theologiai Fakultás!

Révész Imre.

■■■■■■■■■■

Mit vár az erdélyi magyar falu a nemzeti uralom korszakában?

Minden irányú társadalmi fejlődést két erőtevéző mozgat. Az egyik a fejlődésnek állandóan, egyenletesen és biztosan ható ereje. E mellett a lassan ható erő mellett bizonyos időközökben jelentkeznek mint második erőtevézők, a nagy forradalmi kisülések, tág zsilipmegnyitó fordulópontok, amelyek nagyobb lendítőerővel gyorsítják meg a haladást. E két erőtevéző egymást segítve, a fejlődés törvényének vas-kényszere alatt dolgozik a magyar népi haladás területén is. Természetes, a magyar népi élet színtere a falu s a magyar nép vagy a magyar falu élete ugyanazon sítót jelenti.

Az utolsó évtizedek két nagyobb eseménye nyitotta fel a zsilipeket a magyar népi fejlődés előtt. Az egyik az 1924-ben kezdődő román földreform, mely ha bármennyire is mostohán kezelte a magyar népet, mégis jelentős eredményeket hozott erre nézve is. A másik az 1936-ban megalakult Erdélyi Gazdasági Egylet amely tömörítette földműves kisgazdáinkat, azok öntudatosítását, művelését munkába vette s ezáltal a népi osztály erkölcsi felemelkedését, a gazdasági segélyezés által pedig anyagi megerősödését szolgálta. A következő nagy történelmi évforduló a magyar falu életében 1940 szept. 5-ike kell legyen. A trianoni határok ledöntésével a nyugat, az anyaország nagyobb műveltsége, gazdasági ereje, segítő keze és szeretete kell korszakalkotóan beacsorduljon a román uralom alatt háttérbe szorított, megsemmisíteni akart magyar paraszt életébe.

A mai nemzedék három korszakot élt át. Az 1914. előtti Magyarországot, az 1918. utáni román megszállás időszakát s a harmadik, amelyben ma él, a nemzeti uralom, a megújult új Magyarország korát. Milyen állapotban került ki a falu a két előbbi korszakból?

Az 1914. előtti korszak jellemzését nemrég a dési vármegyeházán hallottam. Dr. Daday Loránd, a vármegye tanfelügyelője, az egykori író, egy szolnokdobokai elmerült szórvány fia mélyen megdöbbenő, vádoló előadás keretében a vármegye összes faluvezetői, falumunkásai előtt ismertette a mögöttünk levő korszakot. Az előadás, amely röpiratformában is megjelent, nagyjában ezeket mondja:

Mikor a magyar paraszt nem bírta a nyomort, útlevelet kért. Szó nélkül kapta, senki utána sem nézett, a vármegye urai nem tartották vissza. Egy ember egy szám, egy elintézett akta volt. Az otthonmaradt földnélkül jobbágsorsban tengődött a nagybirtok házatája körül. Dédelgetett, előnyben részesített versenytársa volt az oláh pásztor, akit meleg szere-

tettel és édes román szóval ültetett el a kiszorított helyekre a nagybirtok ura. A román papság büntetlenül keresztelt el, céltudatosan anyakönyvelt hamis adatokat, a vegyesházasság senki által nem akadályoztatott s a falu magyarsága lassanként már csak a temetőben élt. Az ilyen vészes társadalmi tagoltságban sanyalódó falu mire lehetett képes? Lehetett-e beszélni népi műveltségről, népegészségügyről, gazdasági színvonalaról! Míg ebben az országban boldogult mindenki, a szász, a német, a zsidó, a román, a szerb, a cseh, a bunyevác, szaporodott minden idegen, addig a magyar paraszt kivert kutyaként kóborgott a világban. Szigorú következtetéssel robbant ki az összefoglaló tétel az előadásból: *mindent jól csinálnak, ha semmit sem csinálnak úgy, mint 1914. előtt csináltak!* Ehhez még annyit tehetek hozzá a magam részéről, hogy mikor a szolnokdobokamegyei őrhelyemet elfoglaltam, összegörnyedve kellett belépnem az apró zsellérházakba és románul kellett megtanulnom, ha beszélni akartam embereimmel. Mi lehetett annak a falunak a műveltségi foka, amelynek lelkéhez sem *élőszóval, sem írásbeli termékkel* hozzáférni nem lehetett.

Erre a szomorú időszakra következett a 22 éves román uralom. Ebben a korszakban a magyar falu csupán csupaszt életéért, fennmaradásáért harcolt. Életét szűk egyházi keretek közé szorították s irányá a belső erkölcsi erő felé tör. A magyar falu műveltségi és gazdasági felemelése nem volt államérvék s az államhatalom szerveinek vált életterévé, amely teljes élősdiséggel szívta ki a falu véréit. Nem tudom, sejtették-e azok, akik tervszerűséggel siettek a magyar falu megsemmisítésére, hogy minden kiszípolozó szándék azoknak az erkölcsi erőnek megtartó melegét fejleszti ki, amelyeknek birtokában a magyar falu erős szellemi felfegyverkezésekkel és értékekkel mentheti át a maga megvédett életét a nemzeti uralom új korszakába.

A huszonkétéves kisebbségi sorsban a falu társadalmában leomlottak a válaszfalak. A közép- és főuri osztályra nézve megszűnt a felfelé való érvényesülés lehetősége, a karriert elérhető „protekciós” rendszer, rokonsági összeköttetések a multban és jelenben olyan fényesen működő emelő rendszere s a felsőbb osztályok kénytelenek voltak lefelé igazodni s keresni az örök és változhatatlan népet, a Földnélküli Jánosok s a Favágó Danik megtisztelő barátságát. A vezető osztály belátta, hogy ő kisajátítható, elhelyezhető, de a nemzeti élet

alapja Dani és János, a tövistírtó, búzát termelő falusi nép. Soha szebb látvány, mint mikor ott szorongtunk egy gazdasági tanfolyamon a szerény ref. iskolateremben vagy földes házban egymás mellett, a főúr, a pap és az egyszerű nép. Kialakult a falu társadalmában a vallási egység. A katolikus és református versengést felváltotta a magyarság közös érzése, elvesztette jelentőségét a reverzális, az erőszakos térítés s csak itt-ott egy-egy torzult agyban élt az egyik egyház kiválasztottságának eszméje. A falut is a tordai országgyűlés szelleme uralta.

Lassanként a munka kezdett értékmérő lenni s a kötelességteljesítés nyerte az elismerést s így alakult ki kicsiny társadalmunkban az erkölcsi magyarság fogalma. Ha külső nyomás alatt is, de érdem, hogy a szeretet virágzott ki a falu életében. Ennek következtében lehetetlenné vált, eltűnt a faluból a hivatalnok pap, az úr-lelkipásztor s ugyanez áll a tanítóra is. A szegénységben magára talált pap a gyermekek tanítója s a kisebbségi tanító a felnőttek papja lett. Egészen a reformáció szelleme tért vissza. Sokszor, amikor ott szorongtunk a béresfiú esküvőjén lócán, úgy éreztük több irányító és nevelő hatást sugárzunk egymásra, mint annakidején egy ismeretterjesztő előadáson.

Hogy állt a falu általános műveltsége?

Kétféle kulturhatás sugárzott a falura. Az egyik az állam által képviselt román művelődés, a másik az önmagából kitermelt nemzeti műveltség. A román kultúra önmagától hullott vissza a falu népéről. A nemzeti művelődés nőtt és fejlődött a szív melege alatt. A paplakokban, a hevenyészett iskolaépületben megnyílt iskolák teljesítették kötelességüket. Természetes, hogy a művelődés az egyházak szűk keretei közé szorítottatott. De itt aztán lelkesen haladt a népművelés, az ifjúság nevelése s a sajtótermékek özöne árasztotta el a falut. A Minerva kiadványai épp úgy, mint az egyházaké s a politikai és gazdasági lapok belopóztak minden kis falusi házba. Gazdakör, szövetkezet ott helyezkedett el a valamirevaló falucskák szívében.

Sokszor bámulva láttam, mint szavalják egyszerű falusi ifjak Atyt, hogy ne is említsem Reményik Sándort, aki otthonos volt minden falusi ünnepélyen. És dicséretére legyen mondván az erdélyi magyar népnek, nem jutott el arra a lejtőre, amelyre eljutott például Duna-Tisza köze magyarsága, amely az egyke, a fényűzés és a mások munkája után élés s a hagyományok elvetésében jelentkezik.

A falu nemzetiségi képe nem romlott annyira az utolsó nehéz évtizedek alatt, mint amennyire romlásnak indult az elmúlt században, Magyarországon fénykorában. Azokat a hivatalnokokat, csendőrséget, amellyel megtömték a falut, senki

sem tekintette állandóknak. Egyelőre a magyar nép megingathatatlan és dacára a román elem szinte erőszakolt támogatásának, megváltozhatatlan volt. Ha a nemzetiségi kép nem is romlott, de megmaradt abban a tragikusan szomorú helyzetben, amelybe a sok százéves magyar uralom alatt jutott.

*

Mindezeket fel kellett vázolnom, ha meg akarok felelni erre a kérdésre, mit kíván az erdélyi magyar falu a nemzeti uralom új korszakában? Össze is foglalhatom a feleletet, ha kimondom, *semmi egyebet, semmi más újat nem kíván, minthogy biztosítsa s az erősebb, az édesanya szeretetével támogassa a nemzeti uralom az erdélyi falut abban, hogy a megkezdett úton, a kialakult erdélyi szelvényben eljuthasson önértékeinek teljes kifejléséhez.* Álljon ez a tétel mindenekelőtt a falu társadalmára nézve. A leomlott elválasztó falakat többé nem lehet felépíteni. Ha jelentkezne is a kísértés, hogy a nép egykori barátai, az egyházak főgondnokai meglazítsák magasabb hivataluk révén a néppel az érzelmi közösséget s az összekötő kapocs mindössze egy nemzeti szabadsággá váljon, ne felejtjük el, hogy a nép külső támogatás nélkül, önjerején emelkedett oda, hogy joggal helyet foglalhasson a vezető osztályok társadalmában. Ezt az önerőt, haladó készséget kell a nemzeti uralom értékelje és táplálja, hogy az összeforrás fokozottabb legyen. Hadd idézzem Dadai Lóránd intő szavait: „mert egyet ne feledjenek, az olyan hivatalnokot, aki nem egyformán bánik mindenkiel, félre kell állítani, mert ha ennek a mindenkitől megrugdosott fajnak a legutolsó, legnyomorultabb tagját nem neveljük rá arra, hogy ő éppen olyan tagja a nemzetnek, mint az ország bármelyik zászlós ura, akkor ez az ország, bármilyen ügyesen is vezessék, elveszett.”

A falu műveltségi igényei követelik a tudásnak a nép számára való egyetemes tulajdonná való tételét. Minden akadályt el kell oszlatni a beiskoláztatás lehetősége elől. Falusi internátusokkal kell megoldani a tanyákon lakó gyermekek taníttathatásának ügyét. A felnőttek oktatását ki kell szélesíteni s teljes erővel támogatni az egyházat minden ilyen munkájában. A népegészségügy érdekében vidéki tüdőbetelepeket, tüdőgondozást kérünk és elvárjuk a fiatal orvos nemzedéktől, hogy önkéntes munkával keresse fel a falut, vizsgálja át és végezzen felvilágosító munkát. Ha a falu emelkedő műveltsége, egészségügye, kereseti viszonya megfelelő kielégülést talál, megszűnik a városba való özönlése a falu népének. Nem győzőm azonban hangsúlyozni, hogy a falu művelődése nem szabad lecsússzon az egészséges erkölcsi fejlődés útjáról. Nem kérünk a következőkből: Egy itteni anyaországi hivatalnok festette nekem nem régiben egy Duna-Tisza-közi nagy

református község (itt nem nevezem meg névszerint) kultúráját. Egynél több gyermeke ott senkinek sincs. Ennek következtében a 2800 lelkes község tíz év alatt 1900 lélekre apadt le. A tizholdas gazda már alig dolgozik. Távolabbi vidékek szegény beözönlő népe végzi a munkát és tartja fenn a népszaporodást. A nők háziiparral nem foglalkoznak, Pesten rendelik a selymet. Villany, vízvezeték minden házban van. Nagypénteken általános a disznóölés, megfelelő torral. Templomba a gyermekek és egy pár öregasszony jár. A felnőtteknél ez a közbeszéd, ha a szél befújná a templomba a kalapomat, akkor se mennék utána. Erre a jellemzésre én hivatkoztam az anyaországi vallásos élet jeleire. Igen — volt a felelet — a vallás ma inkább a városokban él. És az egyház? — kérdem. Az egyház erős és vagyonos — volt a felelet. Nos ezt a magas kultúrát igazán nem várja az erdélyi falu, amely még romlatlanul egyszerű és hívő.

Elvárja az erdélyi falu, hogy a református lelkész nemzetfentartó munkájáért teljes anyagi elismerésben is részesüljön. Erdélyt az ő gyermekei népesítették s a protestántizmus tanító lényege négy évszázadon át végezte a népnevelés órához nem kötött munkáját. Amikor úgy látja, hogy huszonnégy évnek léte ellen törő nyilai után sem kapja meg fizetésének méltányos rendezését, a falunak a színvonala, érdeke ellen történik nem várt támadás.

Gazdasági tekintetben elvárja az erdélyi falu, hogy az anyaországbeli faluk színvonalára emeltesse. Napról-napra van alkalmam tapasztalni, hogy államunk gazdasági téren igyekszik a leghatározottabb segítséget nyújtani. A bevonuló honvédek elcsodálkoztak ennek a népnek emberi színvonalon aluli táplálkozásán (puliszka, málékenyér), rendezetlen közegészségügyén. Népünk magas százaléka olyan házakban lakik, melyeket hatóságilag kellene bezárni. Meg kell oldja az állam a falu létének kérdését. A székelv falvak ifjúsága Bukarest s a regáti városok fertőjébe menekült az otthon nyomora elől. A kőkereszt árnyékában süllyedt el, nemcsak fajára nézve, de általában elsüllyedt az ember erkölcsi fogalmára nézve is. Gyakran felvetődött bennem a kétely, miért küzdünk az egyke ellen, ha népfőlöselegünk a balkáni világáros söpredékének prédájává válik.

Van még a falu magyarságának egy minde- nek felett való követelése a nemzeti uralommal szemben. Segítsen abban, hogy az erdélyi falu visszakapja egykori nemzeti jelegét. Ma az erdélyi falu általánosságban három elemből áll. Tiszta magyarokból, román nyelvű és hitű magyarokból s kevesebb számban tiszta románokból. Elődeink Temesvárnál Zápolyai és Verbóczyval elintézték a magyar falu sorsát, mikor a magyar paraszt terjeszkedésének gátat vetettek s rabszolga sorsba süllyesztették. Erre nem

csak Mohács következett, de bekövetkezett a magyar népi egyedeknek teljes nemzeti lesüllyedése is. E tekintetben osztom Féja Géza Dósa György címen megjelent történelmi munkájának minden megállapítását.

A ma élő nemzedékre nagy feladat várakozik. Jóvátenni az atyák bűnét. Julián barátok, Kinából és Afrikából hazatérő misszionáriusok kellene, akik felkeressék a falu nemzetiségi rétegében elsüllyesztett magyarságot. A hazatérő lelkek oldják meg a szórványkérdést, egyházaink sorsát. Ehhez a munkához szeretném hozzáfogni látni az Ige egyházát s a református igehirdetői lendületet.

Hiszem, hogy az Isten kegyelméből ránk köszöntött nemzeti uralom alatt megvalósul az a kép, amelyet ma még ezzel a kifejezéssel illetünk, a jövő faluja. A műveltségben, gazdasági helyzetében felemelkedett falutól nem fog menekülni ősi földművelő gyermeke, mert emberi igényére nézve meg fog szűnni az a szégyenletes állapot, hogy míg a város a XX. század életét éli, a falu még a XVI. században cammog. A levegőhöz, élethez jutott magyar faluban kapja vissza az egyház is az igazi hivatását. Az emelkedettebb légkörben fel lesz oldva, hogy erejét gazdasági és más, nem közvetlen evangéliumi feladatok kössék le s egész erejével szolgálhat a lelki élet, a szeretetmunka és az ige szolgálat elsődleges feladatának.

Kese Attila.

Csepél új református lelkésze, a község második kerületében, egyhangú választással Kurdi Sándor budapesti vallástanár lett.

A református diákok a veszprémi népfőiskoláért. Március 2-án, vasárnap d. u. 5 órakor, a Zene-művészeti Főiskola kistermében színes műsorú ünnepet rendezett a Soli Deo Gloria-Szövetség „Kaba Mártonköre”, a veszprémi népfőiskola segítségével. A műsorban egyebek közt Pálóczi Horváth Lajos és felesége, Balla Péter hegedűművész, Muhoray Elemér, Molnár István, az I. sz. BKIE-cserkészcsapat regősei, az SDG-dal-együttes és a kör tagjai szerepeltek.

Turóczy Zoltán püspök az árvízkarosultakért. Turóczy Zoltán tiszai evangélikus püspök felkérte egyházkerületének lelkészeit, tanárait, tanítóit s egész közönységét arra, hogy a Kormányzónk által az árvízkarosultak felségélyezésére megindított gyűjtőmunkát teljes szívvvel és személyes áldozatkészséggel is támogassák. „Az amugy is nehéz esztendő szűkös körülményei között élő s most még termésüktől és lakóházaiktól is megfosztott szegény magyarok hadd élvezzék a nagy magyar család felkaroló és átölelő szeretetének melegségét”, hangsúlyozza a püspök.

H I R E I N K

Kapi Béla, Turóczy Zoltán és Ottlik László beszéde a Protestáns Irodalmi Társaság országos értekezletén. Február hóban tartotta meg kétnapos országos konferenciáját a Magyar Protestáns Irodalmi Társaság, a nemzet és társadalom nagy kérdéseiről. Válogatott érdeklődő közönség volt jelen.

A társaság ügyvezető elnöke, Kapi Béla dr. evangélikus püspök, titkos tanácsos mondott megnyitót. A mai világban — hangsúlyozta — az egyén felett hatalmasan érvényesül a kollektív gondolat. E pusztá megállapítás azonban nem érzékelteti magát a tényleges helyzetet, mert a fogalmak, így a nemzet, társadalom, állam fogalma is, egészen új tartalmat nyertek. És ezek egymáshoz való viszonylatukban ugyanígy egészen más arculatot mutatnak, mint régen. A Protestáns Irodalmi Társaság hivatásának érzi, hogy ezeket a problémákat megvilágítsa, mert jóllehet az ilyen egyházi jellegű s éppen ezért a maga felfogásában, munkájában költött társaság nem láthatja hivatásának a politikát, de feladatának tudja, hogy igyekezzék hozzájárulni amaz örök elvek és szempontok tisztázásához, amelyek a közösségi élet örök irányvonalait teszik. Kell, hogy a protestantizmusnak legyen felfogása, követelése, álma arról: milyen legyen a nemzet, a társadalom, az állam. Jó Tibor dr. titkár, egyet. m. tanár jelentette, hogy a társaság közelebről új konferenciát rendez, „Magyarország és Európa” címen.

„Egyház és nemzet” címmel az értekezlet első s igen érdekes és friss előadását Thuróczy Zoltán evangélikus püspök tartotta. Bármilyen furcsán hangzik is — szót — szabad ezt mondanunk: tényező lett az egyház a — keresztyénységben. De a világ életében is, pozitív és negatív értelemben egyaránt látjuk ezt, mert hatalom nélküli egyháznak nem keresik a kedvét, viszont a puskaport sem pazarolják rá. A theologia maga is „egyháziasodott”, ez az új theologia pedig, amelyben élünk, csupán emberalkotta „vallásos egyesület.” A Biblia ezt a megkülönböztetést nem ismeri s Luther is azt állítja, hogy „aki Krisztust meg akarja találni, annak előbb az egyházat kell megtalálnia”, Kálvin pedig: „Az egyházon kívüli nincs bűnbocsánat és üdvösség” s ezt a látható egyházra érti. Századunk nemcsak az „egyházé”, ugyanilyen joggal a „nemzeté” is, tudomány, bel- és külpolitika egyaránt a nemzeti kérdések feszítőerejétől izzik. Egyház és nemzet kérdésének súlyát növeli korunkban az, hogy mindkettő csúcstényező akar lenni az ember életében. Mi nem afelett vitákozunk, hogy a két hatalmas létező közül melyik legyen alárendelve a másiknak, nem is azt követeljük, hogy egymástól függetlenül, egymással nem törődve, közönyösen keringjenek az élet világába, mint egymással sohasem találkozó csillagok, hanem egymás mellett rendeljük a kettőt emígyen: egyház és nemzet. A reformáció egyházai mindig nemzeti egyházak voltak, ezt mutatja szervezetiünk, liturgiánk, történelmünk. Am a reformáció nem politikai szabadságmozgalom volt, hanem lelki ébredés, eredetileg e két erő nem állott szervi kapcsolatban egymással. Hogy egyház és nemzet mégis egymásmellette került, annak három oka van. Az egyik theologiai: a protestantizmus hittudományi állásfoglalásának következménye, hogy meglátta az anyanyelv fontosságát. A másik ok egyházpolitikai: évszázadokkal ezelőtt, a reformáció idején a vallás harcának akaratlanul a nemzetek felszabadítását is szolgáltnia kellett. A harmadik ok „tipológiai”: az egyház és nemzet egymásmellette kerülését természetszerűen hozta magával az a keresztyén emkertípus, amelyet a protestantizmus képvisel.

— Ez a liberalizmus és individualizmus emlőjén nevelkedett önálló egyéniség típusa. Természetesen e

liberalizmus és individualizmus egyáltalában nem az, amire ma szór átkot a modern világ. A mi értelmezésünk szerinti liberalizmus és individualizmus alapítelét Luther így állította fel: „A keresztyén ember mindennek szabad ura és senkinek sincs alávetve. — A keresztyén ember mindenkinek készséges szolgája és mindenkinek alá vagyon vetve.” Emiatt az elvi állásfoglalása miatt gyűlöl a protestantizmus minden erőszakot. De aki az egyes ember életében így ragaszkodik az egyéniség jogaihoz, az természetesen ugyanúgy követeli a nemzeti egyéniségek kiépítését és az emberi közösség szolgálatába állítását is.

— Nagy ára volt annak és fizetjük még ma is, hogy az egyház s a nemzet így egymás mellé került. Az állam szemében a „protestáns” szó sokáig annyit jelentett, hogy ellenzéki és rebellia. Viszont belül: a nemzeti keretekkel való megelégedés következtében a nemzeti összefogás ereje nem áll rendelkezésére a világ protestantizmusának oly jól szervezett formában, mint a római katolicizmusnak. Nemcsak egyházszervezetünkben, hanem keresztyénységünkben is jelentkezett ez állásfoglalás következménye: az okozati összefüggésben egyfelől a protestantizmus nemzeti alapokra helyezkedése, másfelől a hit életében sokszor korlátlanul garázdálkodó individualizmus és atomizmus között. Mégse bánjuk meg, hogy így foglaltunk állást, — ennek az egyház láthatta kárát, de a nemzet élvezhette áldásait. Hogy a népi gondolat megerősödésében, a magyar kultúra és nemzeti irodalom kialakulásában, a magyar politikai öncélúság és történelmi hivatás meglátásában s a mindezekért harcoló független egyéniségek megszületésében mennyi része van a magyar protestantizmusnak, azt mi csak azért nem állapítjuk meg itt, mert nem akarunk dicsekedni.

— Két, uralomra törő létező bontakozik ki szemeink előtt e korban: az egyház és a nemzet. Őrizze meg Isten egyházunkat és nemzetünket attól — végezte előadását Turóczy püspök —, hogy ez a kérdés valamikor is így tétessék fel számunkra: egyház, vagy nemzet, tehát boldogan maradhassunk mindig nemzetünket szolgáló egyház... Hosszasan eljeneztek a püspököt végül is.

Ottlik László dr., akit miniszterelnökségi miniszteri tanácsosból legutóbb neveztek ki a kolozsvári egyetem professzorává, „Állam és nemzet” című előadása során ebben a tételben összegezte a nemzeti állam lényében rejlő problémákat: „Az állam az a legnagyobb földi, világi hatalom, amelynek a Szentírás tanúsága szerint is engedelmességgel tartozunk; a nemzet pedig az a legtagasabb kötelek, amellyel feltétlenül azonosítjuk magunkat.” Az állam — így folytatta Ottlik professzor csak akkor teljesítheti feladatait, ha annak, mint tiszteletet érdemlő intézménynek, megfelelő tekintélye is van s ez annál nagyobb, mennél több állampolgár azonosítja magát vele erkölcsileg. A nemzeti állam e tekintetben számíthat legalább is a nemzet minden egyes tagjának támogatására és ebben rejlik az ereje. Közelebről: a nemzeti állam ereje elsősorban attól függ, hogy ala valójában mekkora százaléka tartozik az államalkotó nemzethez. Ezért fontos a kérdés, hogy voltaképpen kik a nemzet tagjai. Erről nincsen statisztika; az u. n. nemzetiségi statisztikák nem tudják megragadni a valóságot. Ezért okoz annyi töpregést nekünk is az a kérdés: ki a magyar, illetőleg kik tekintendők magyaroknak.

Az előadó áttekintette a különböző kísérleteket, amelyek e nagyjelentőségű fogalom érzékeltetésére készültek, majd arra a következtetésre jutott, hogy a nemzethez tartozás ténye tekintetében csupán az egyéni tudatban adott megismerés lehet döntő. E megismerés független az egyéni akaratától, ezért az egyén vallomását sem lehet feltétlenül hitelesnek elfogadni. Boldog ember az, akinek szilárd és megingathatatlan tudata van nemzetiségéről, azaz matematikailag hovatartozásáról. Akiben azonban kétségek élnek, azt súlyos lelki meghasonlás

és „matfizikai hontalanság“ veszélye fenyegeti. E tépelődők és hontalanok számára pedig csak egy mentőut van: az, amely a hű állampolgári kötelességteljesítés s a jó hazafiság révén visszavezet a lélek egyensúlyához. A matfizikai magyarság mellett t. i. „etikai magyarság“-nak is van helye.

Hozzászólások is hangzottak el a magasszintű előadásokhoz.

Újra megnyílt a Báró Wesselényi Miklós-alapítványú nemzeti falufőiskola. 1941. év február hó 16-ika fontos dátum a Wesselényi-iskola történetében, mert ezen a napon nyílt meg benne a falufőiskola és ezzel kapta vissza ismét azt a hivatását, amelyért báró Wesselényi Miklós alapította 106 évvel ezelőtt.

Báró Wesselényi Miklós ezt az iskolát a „Székelyeknek adta“, hogy a falusi iskolát kijárt, kiváló székely ifjak tovább tanuljanak. Ezért is kapta a Wesselényi Kollégium elnevezést. Ezt a hivatását töltötte be az iskola a kiegyezésig, 1867-ig. Akkor a m. kir. tanfelügyelő nem tudja, milyen iskolának minősítse (nem polgári, nem gimnázium), lesúlyesztik elemi iskolának. Hogy mindig több volt, mint elemi iskola, ezt annak köszönhetette, hogy olyan tanítók álltak az iskola élén, mint néhai Felméri Mihály, kinek munkájáról a hálás tanítványoknak serege beszél.

Ma, 1941. év február hó 16-án újra megnyílt kapui a Wesselényi-iskolának, hogy befogadják az unokák, dedunokák seregét. A Nyárád, a Küküllőmentén a Bekecs, a Hargita alján elterülő székely községek: Felsősófalva, Alsósófalva, Sóvárad, Kibéd, Küsmöd, Geges, Atosfalva, Szentistván, Erdőszentgyörgy, Nyárádszentanna, Szentgerlice, Ákosfalva, székéren hozták el fiaikat a makfalvi falufőiskolába, hogy tovább tanuljanak s az apához és nagyapákhoz méltók legyenek, mert mint egyik székely atyafi idézte: „Élvész az a nép, amely tudomány nélkül való.“

A 36 beiratkozott székely ifjú a 106 esztendő Wesselényi-iskola száslaja alatt vonult fel a Falu-Főiskolából a templomba, hogy az ekeszarvára vetve kezét ne tekintsen hátra, mert aki hátra tekint, nem méltó az Isten országára. A megnyitásra kijött gróf Toldalaghy Mihály főispán úr és Veégh László főszolgabíró úr. A megnyitás istentisztelet keretében történt. A templom előtt Bálint Árpád községi jegyző fogadta és üdvözölte gróf Toldalaghy Mihály főispán urat és dr. Veégh László főszolgabíró urat. Bibliát olvasott és imádkozott Fülöp Ferenc egyházmegyei főjegyző, igehirdetés keretében a Falu-Főiskolának programot adott Pálffy Károly ákosfalvi lelkész, országgyűlési képviselő. Imádságában Isten áldását kérte országunkra, Főméltóságú Kormányra, a Falu-Főiskolára, az ifjakra és az egész gyülekezetre. Az istentiszteleten, közreműködött a helybeli

dalárda és a fuvós zenekar. Az istentisztelet végén a helybeli lelkész üdvözölte a vendégeket, a Falu-Főiskola ifjait a 106 esztendő Wesselényi-iskola nevében és kérte a főispán urat a Falu-Főiskola megnyitására. A főispán úr mindenkit magával ragadó beszéd keretében mutatott rá, hogy csak annak a tudásnak van értéke, amely a lelki és erkölcsi erővel párosul. Ennek a tudásnak a megszerzésére hívta fel az ifjak figyelmét és nyitotta meg a makfalvi Falu-Főiskolát a 106 esztendő Wesselényi-iskolában.

A megnyitás után a főispán úr és kísérete megtekintette az iskolát, ahol a látottak alapján a legnagyobb meglepődésének adott kifejezést az iskola rendezőjének, Pálfi Károly képviselőnek, aki fáradságot nem ismerő munkáját székely népünk felkarolására szentelte. A főispán úr és kísérete és mi mindnyájan azzal távoztunk el, hogy a Wesselényi-iskolában újra megindult a komoly munka, Isten áldása legyen rajta, a mi székely népünk felemelésére.

„Tomba Mihály Népfőiskola“ Sároboárdon. A sároboárdi református egyház népfőiskolai tanfolyamot nyitott, 13 falu ifjai számára. A tanfolyam nevét Tomba Mihályról a költőről vette, aki egy évszázaddal ezelőtt Sároboárdon segédtanítóskodott s ugyancsak a nép fiait oktatta. Bevezető beszédet Kis Dániel lelképásztor mondott és Fejér vármegye vezetőemberei közül kerülnek ki a tanfolyam előadói, akik mind önkéntesen vállalkoztak. A népfőiskolai tanfolyam célja az, hogy világnézeti és gyakorlati nevelést adjon s az ifjakat előkészítse egy nagyobb népfőiskolán való részvételre.

A „Keresztyén Igazság“ az evangélikus értelmiség folyóirata mondja feltűnő hozzászólásában: *A lelkészek fegyelmességét rendkívül szükségesnek tartják Jugoszláviában. Románia után tehát a délszláv államvezetés nyíltan mondja ki ítéletét lelkészi felett. Szivesen látunk minden olyan célkitűzést, amely a lelki front építését munkálja. Ehhez fegyelmesség kell. Ezt pedig nem tudjuk másképp elképzelni, csak úgy, hogy mindenki értékelje azt a munkát, amely reá bízott s legjobb tudásával igyekezzék annak eleget tenni. Lelki és testi fegyelmesség minősíti kényelmes „hivatallá“ a lelkészi állásokat, ahol mindenki úgy dolgozik, ahogyan akar. Ebből a szempontból kívánatos az egyházi felsőbbbségnek adandó kiméletlen fegyelmességi mód. Nem tartjuk értéktelennek a lelkészek katonáskodását sem, mert vannak, akiknek csak ez a módszer segít. Mindezekfelett hangsúlyozzuk a hitet, amely a munkának és fegyelmességnek legteljesebb biztosítóka.*

A református sajtó helyesli Borbély-Maczkó főispán bábeszédét. A református fiatalok „Magyar Út“ című országos lapjában a szerkesztő, Pap Béla lelképásztor érdekesen szól hozzá a Miskolcon fellángolt bálvitához. „Azért mulatni — írja —, mert mások is úgy csinálják, vagy azért, hogy felejtünk, hogy ne gondolkozzunk, hogy problémáink, lelkiismeretünk elől meneküljünk, mindig bűn volt a keresztyénség ellen, de ma meggondolatlan könnyelműség a nemzet szempontjából is. Vani

a szórakozásnak olyan formája, mely nem menekülést jelent a hétköznapi feladatai elől, hanem amely egyenesen előkészít arra. Ez pedig azt jelenti a mi számunkra, hogy ma Magyarországon etikai és nemzeti szempontból egyaránt csak olyan mulatságokra és szórakozásokra van szükség, amely fizikailag pihentebbé, szellemileg rugalmasabbá, magyar öntudatunkban erősebbé tud tenni. Ha mármost ezen a mérlegen akarjuk lemérni 1941 magyar farsangját, meg kell állapítanunk, hogy e mulatságaink legtöbbje könnyűnek találhatik. Régi, sablonos, művészi és nemzeti szempontból egyaránt vérszegény mulatságok, ahol mindenki egy kicsit gazdagabbnak, előkelőbbnek s léhábbnak akar mutatkozni, mint amilyen. Pedig ebben az esztendőben egészen másféle bálmeghívókat szerettünk volna látni. Olyanokat, melyek nem szépségversenyekre hívják fel a figyelmet, hanem olyanokat, hogy mindenki jöjjön el abban az utcai ruhában, amelyet egész héten át viselt. Olyanokat, amelyeken a sablonos felírás helyett: „tánc reggelig“, azt olvastuk volna: a rendezőség megtanítja a közönséget régi magyar népszokásokra, ősi dallamokra, megismerteti őket és megszeretteti velük a magyar néplelék legősibb és legértékesebb termését. Vagy ha már vannak, akik semmiképpen sem tudják elképzelni tánc nélkül a farsangot, miért nem láttunk egy meghívót sem, amely azt ígerte volna, hogy az ő mulatságukon — 1941-ben csak magyar táncokat fognak bemutatni és szabad táncolni. Vagy divattá csak néger táncot lehet tenni? Az elfelejtett magyar táncokat még a nacionalizmus hőskorában sem?”

Porcellán harangjáték. Az új felsősziléziai tartomány fővárosában, Kattowitzban a rendőrlőnökség épületére 38 porcellánhara igból álló harangjátékot szereltek fel. A harangjáték a német bevonulás emlékére a bevonuló katonák indulóját naponta egyszer eljászza.

A Református Konvent országos gyűjtőakciója az árvizkárosultakért. *Ravasz László püspök és Balogh Jenő főgondnok, titkos tanácsosok, mint a Református Egyetemes Konvent elnökei a magyarországi református egyháznak mindegyik püspökéhez kérelemmel fordultak:*

Magyarország Főméltóságú Kormányzójának az árvizkárosultak segélyezése érdekében elhangzott felhívása alapján arra kéri a püspököket, hogy az egyházközségekhez, iskolákhoz juttassák el a felhívást: az árvizkárosultak megsegítésére indítsanak gyűjtést, esetleg — mint a finnek javára folytatott akciónál és a tavalyi árviz alkalmával rendezett gyűjtésnél — ajánlják fel egyik vasárnapi templomi perselypénzüket, amikor alkalmi prédikációban és könyörgésben történjék említés az árviz által sújtott magyar testvérekről.

Az adományok beszolgáltatására a postatakarékpénztári befizetési lapot a konventi iroda közvetlenül küldi meg valamennyi lelkész hivataltal és iskolának. „Kívánatosnak tartanók — így végződik a felhívás —, ha a magyarországi református egyház hivatalosai, tisz-

viselői, tanítói, úgy, mint az elmúlt évben, ezúttal is kivétel nélkül felajánlandók és beszolgáltatandók az árvizkárosultak javára havi fizetésük egy százalékát.“

A Református Szeretetszövetség az erdélyi menekült gyermekekért. *Erdély megszállott részéből kiüldözött református szülőknek az Országos Református Szeretetszövetség felajánlotta segítségét s a menekült gyermekek részére a borsódmegyei Nyomár községben szeretetházat rendezett be, ahová iskolaköteles székely gyermekeket vitt el. Ezenkívül a baranyamegyei siklósi intézetében is helyezett el székely kicsinyeket. Az akció során végeredményben minden menekült székely gyermeknek jó otthont, gondos ápolást kíván nyújtani a szövetség.*

Befejeződött az Erdélyi Református Egyházkerület magyarkapusi népfőiskolai tanfolyama. A székelyföldi népfőiskolai tanfolyamok után Középerdély legmagyarabb vidéke, a Kalotaszeg felnőtt ifjúsága számára rendezett az Erdélyi Református Egyházkerület népfőiskolai tanfolyamot. Március hó 10-én ért véget a Kalotaszeg egyik központi községében, *Magyarkapuson* megtartott két hetes népfőiskola.

Tömegmunka helyett a komolyabb eredményt kereső, közösségformáló nevelést tűzte ki célul a Népfőiskolai Tanfolyam s a tanfolyamra így, a jelentkezők közül húsz ifjút vett fel. A tanfolyam hallgatói öt kalotaszegi magyar református falu: *Magyarkapus, Magyarkiskapusi Magyarlóna, Gyerővásárhely és Körösfő* ifjai közül kerültek ki.

A tanfolyam ünnepélyes megnyitása február utolsó vasárnapján volt. A megnyitót igehirdetés keretében *Vásárhelyi János* ref. püspök tartotta. Az igehirdetés az ifjúság, mint a magyar jövő hordozójának kötelességeiről szólt. Külön szólt az egybegyűlt felnőttek gyűlekezetéhez is, hangsúlyozva a szülőknek a legdrágább kincs, a gyermek, az ifjúság iránti felelősségét. A református népfőiskola célkitűzéseit *Dr. Imre Lajos* theologiai professzor, az Erdélyi Református Egyházkerület belmissziói előadója ismertette: két szempontból látszik meg a népfőiskola jelentősége. Egyrészt műveltséget nyújt és a tudást öntudatosítja, másrészt az igazi közösségi élet alapjait rakja le. Mindkettő fundamentuma — mondotta — az igaz hit, mert a hit nélküli tudás babonává lehet s igazi közösség csak a hitben van, mert a hit egymásnak való szolgálatra nevel.

A megnyitón résztvettek a vármegye alispánja és a gyalui járás főszolgabírája is a megye képviselőjében.

A népfőiskola tanárai a kolozsvári egyetem tanárai, intézeti tanárai, kolozsvári és környéki református lelkészek, írók, orvosok és az Er-

délyi Magyar Gazdasági Egylet titkárai közül kerültek ki. Az előadók mindenike nagy örömmel állapította meg a tanfolyam hallgatóinak nagy intelligenciát mutató figyelmét és eleven érdeklődését.

Ünnepi alkalma volt a népfőiskolának az, hogy megjelent az egyik napon *Reményik Sándor* is a népfőiskola hallgatói között. Ez alkalomra a vidék és a falu egész népe összegyűlt a falu templomában, ahol előadás keretében Reményik verseiből olvasott fel.

A Népfőiskolai Tanfolyam megszervezője, igazgatója *Ady László* magyarkapusi református lelkész volt, aki a nehéz munkát fáradhatatlan odaadással és szervező erővel irányította.

Zsindely Ferenc miniszterelnökségi államtitkár a hit és magyarság összefüggéséről. Szabó Imre esperes és Tasnádi Nagy András dr. főgondnok, Házelnök vezetésével ünnepi ülést tartott a budapest-fasori református egyházközség presbitériuma. Ez alkalommal tett presbitéri esküt Zsindely Ferenc dr. miniszterelnökségi államtitkár, a másik presbiterrel, Várady Pál postamérnökkel együtt. Zsindely államtitkárt — aki már eddig jelentős szolgálatot végez a református egyházi életben, mint a dunántúli egyházkerület világi főjegyzője és a tatai egyházmegeye tanácsbírája — Szabó esperes köszöntötte: Államtitkár urat Isten a magyar életben igen magas pozícióba emelte, mégse „újabb kitüntetés”-ként választottuk presb téré, nem is azért, hogy kérkedjünk személyével a világ előtt, vagy hogy földi hasznot reméljünk. Nem akarjuk simonia keresésére átváltani ezt a tisztséget. Minden ősi magyar gyökérből származó férfiunk az egyház hívásában Isten hívását látta meg. Méltóságod is, ezért örvendezünk, hogy szolgálatot vállalt közöttünk, elhívásodat magyar hazánk számára kívánjuk gyümölcsöztetni. Végül egykori iskolatársát üdvözölte Zsindely Ferencben és így végezte: Isten dicsőítse meg magát Méltóságod nemzeti és egyházi működésében. Az államtitkár-presbiter hosszabb székfoglalót mondott.

„Igaz hálával és tiszta magyar szívvvel” köszönte meg új megbízatását, amelyben — elfogódottan emlékezve egykori iskolájára, a pápai kollégiumra is — őseinek nyomdokába lép: „az ő lelkiük éi tovább bennem, nemcsak mint örökség, de mint kötelesség is, amelynek eleget kell tennem.”

— Ez a kötelesség — folytatta Zsindely Ferenc — kettős: református és magyar. Az ember magában gyenge és gyarló, támogatásra, gyámolókra van szüksége s ezek közül talán legerősebb a tradíció. Azt hiszem, azért vagyok református, mert magyar vagyok és azért vagyok magyar, mert református, bennem e kettő összefügg, amint elválaszthatatlan a test és a lélek. És az ilyen erős hagyományok ápolása, elevenen tartása különösen napjainkban fontos. Azok a megrázkódtatások, amelyekben ma élünk, minden valószínűség szerint csak első lökései annak aj földrengésnek, amelyek az egész világberendezkedést átalakíthatják. S ezekben az időkben különösen szükséges, hogy — mint az esperes úr mai prédikációjában kifejtette — mindenki megtartsa lelki egyensúlyát, öntudatát és hűségét. Mert az emberi fejlődés ingája most a kollektív és szociális irányba lendül el, bár ma még e fejlődés kísérleti stádiumban van. Kísérleteznek Istennel és Isten nélkül s olyan idők következhetnek, amikor nemcsak református vallásunk, hitünk válhatik magyarságunk hasznára, hanem ugyanígy magyarságunk válhatik magyar református hitünk hasznára is.

— Nekem — így szólott még az államtitkár — nem adatott meg a kegyelem és szerencse, hogy simán vezettessem kézen az Ursten elé. Kemény tusákat kellett vinnom magammal és ebben nagyon keveset segített az

emberi szó, akármennyire szeretetből, bölcsességből és emberi jóindulatból fakadt volna is az. Engem Istenre a természet tanított, a fűbe, fába, virágba, bogárba bezárt „mostohatestvéreink” néma beszéde és — istentiszteleteinken a zsoltáreléklés, azután pedig a Szentírás segített közelebbjutni Istenhez. Én a magam Istenét megtaláltam, b'zom benne, hogy másoknak segítségére lehetek azokkal a tanácsokkal, amelyek nekem, sajnos, nem voltak támogatásomra . . .

Este az egyházközség szeretetvendégségén Tasnádi Nagy András dr. főgondnok, titkos tanácsos mondott megnyitót. A műsorban Koréh Endre presbiter, az Operaház művésze énekelt, Molnár Klára hegedült és több presbiter felszólalása után Dobos Károly lelkipásztor a Szentírásból magyarázott, Szabó esperes imádkozott.

Laky Dezső dr. mondotta a Bethlen Gábor-serlegbeszédet. Mult hóban tartotta évi közgyűlését az Országos Bethlen Gábor-Szövetség, Tasnádi Nagy András dr. országos elnök, a képviselőház elnöke vezetésével, majd az évenként szokásos Bethlen Gábor-serlegbeszédet Laky Dezső dr. közellátási miniszter mondotta.

Meghalt a Nobel-békedíjas Quidde. Bernből jelentik: A Nobel-békedíjas dr. Quidde Lajos tanár 83 éves korában Geníben meghalt. Quidde negyven esztendőn át tagja volt a nemzetközi békehivatalnak és az interparlamentáris unió vezetőségének. Az elhunyt Quidde Lajos Bréában született 1858-ban. Strassburgban és Göttingában történelmet tanult és 1881-ben szerezte meg doktori oklevelét. Éveken át a német birodalmi törtelmi levéltár tisztviselője volt. 1890-ben megalapította a „Német Történelemtudományi Folyóirat”-ot, 1896-ban jelent meg „Caligula” című híres regénye, mely 30 kiadást ért meg és amelyben Quidde szembeszállt a Németországban akkor uralkodó politikai rendszerrel. Tagja volt 1907-ben a bajor kamarának, 1918-ban alelnöke a bajor nemzeti tanácsnak, 1919-ben pedig német nemzetgyűlés tagja. A mult század óta nagy szerepet játszott a nemzetközi békemozgalmakban, 1901 óta tagja volt a berni nemzetközi békekongresszusnak. Résztvevett a világbéke kongresszusokon és a békemozgalmak szolgálatában nagy írói tevékenységet fejtett ki, melynek elismeréséül 1927-ben a francia Buissonnal együtt elnyerte a Nobel-békedíjat. Az elhunyt 1933 óta Svájcban élt.

A felépült Farkas püspök pásztorlevele. Farkas István tiszáninneri református püspök, aki tudvalévően karácsony előtt igen súlyos műtéten esett át, most hiveinek nagy öröme közli, hogy újból átveszi hivatala vezetését. „A nagykegyelmű Isten iránt — úgy mond — szívemben hálával eltelve, csókolom meg azt az áldott kezét, amelyik újra hazavezetett és íróasztalomhoz állított. Nehéz keresztet rakott az Úr vállaimra. Legyen meg szent akarata. Nem csodálkozom azon, hogy voltak aggodalmaskodók, akik a rólam hallott hírek alapján halott püspököt vártak haza. Élek, itt vagyok, rendelkezésetekre állok.” — A püspök máris minden gyülekezetéhez hosszabb böjti pásztorlevéllel fordult, amelyet a Tiszán-

innen valamennyi igehirdető-székéből a lelkesek felolvastak.

Pásztori levelében Farkas István püspök, megható szubjektív bevezetés után, a 62. zsoltár alapján hirdeti, hogy Istenben nyugszik meg a lelke; Ő szegényítette meg ellenfeleinket is; majd a nemzeti bűjt, önmegtágadás, a bizalom, kitartás és a szociális újjátások ígéit hangoztatta, a nemzet élén állók iránti hűségre buzdít és a termelőmunkában való helytállásra.

— Krisztus Urunk születésének szent estéjén — úgymond pásztorlevelében Farkas püspök — a fájdalmak emberévé lettem s mint megkötözött madár, úgy vergődött a lelke-temem a szenvedések ágyán... „Csak Istenben nyugszik meg a lelke, tőle van az én szabadulásom“, mondja a zsoltáríró. Magyar népem, nem veszed-e észre, hogy az Isten a kegyelem esztendejét hozta el reánk? Már háromszor hajolt le hozzánk, szemünk láttára: visszaadta a rab magyar föld legszebb tájait, magyar fiúk vére hullása nélkül. Te magyar népem, miért nem vagy hűséges az Istenhez? Miért keresed nyugodalmadat emberek által hirdetett bódító, ámitó, hitető tanításokban?... „Csak Ő az én kösziklám és szabadulásom.“ Lám, ellenségeink betonfedezékekkel akartak országot menteni, — a mi kösziklánk Isten volt! Isten mosolyog az ellenünk törő gonosz szándékain. A meghanyatlott magyar falvak lassan visszaállanak... A bűjt napjait éljük. Eszményi alapon az igazi bűjt: az Isten iránti engedelmesség s az Istenben való teljes és tökéletes megnyugvás. Testi értelemben, ételekben ma minden igaz magyarnak bűjtölnie kell! Nemzeti fennmaradásunk érdekében szükséges, hogy termelvényeinkkel segítsünk a minket is védő baráti államokon, hiszen az ő fiainknak a vére ömlik, náluk szaporodik az igazi fájdalom. A lemondás, az igények lefokozása tehát becsületbeli kötelességünk. Ha Isten katonái vagyunk, akkor ismerünk kell a katonai fegyelmet. A keresztyén egyházak s maga a nemzeti társadalom is fegyelmezettség, kötelességtudat, munkaszeretet, őrtálló helyen való hűséges szolgálat nélkül valóban veszendőbe megy. Általában: legyünk hívebbek az egyház iránt, nemzetünk iránt. Nem ide-oda hajladozó, nádszál-emberekre van ma szüksége az egyháznak, a nemzetnek, hanem olyanokra, akikről azt mondja a költő: Az erőtlenség csügged, az erős megállja! Az volna az igaz magyar bűjt, ha egyszer odaállnánk mindnyáján az önvizsgálat tükre elé és bűnbakkeresés helyett ráeszmélnénk önmagunk, fajtánk és Isten ellen való tömérdék vétkeinkre! A hadbanálló népek fiai földbeásott óvóhelyeken töltötték a mult telet. Mi, ha egyben-másban szükségét látunk is, de élünk és vagyunk.

Új világ kialakítását sóvárogják a nemzetek. Tudjuk, Krisztus és a mindent megújító Szent-

lélek Isten nélkül nincs új világ. Életünk telve elemi csagásokkal, — nem vagyunk mindig méltók Isten kegyelmére, ezért dül körülöttünk a pusztulás. Már meglátták a munkást és meg is becsülik: aki őrtálló helyén tisztességesen dolgozik, a magyar földön meg tud élni ma is. Kellenek a szociális és karitativ reformok, én már ezt régóta kiáltom. Akinek Isten többet adott, mint másnak, annak ma igenis meg kell tanulnia a bűjtöt és mások javára, mindennekfelett pedig a közös haza boldogulásáért le kell mondania erről, vagy arról, amit az országos törvények rendelnek a nép előmenetelére. De századok mulasztásait nem lehet pótolni egy, vagy két esztendő alatt. Ha lehetne segíteni mindenki baján, megtennék azt — bizonynyal mondom — a mai kormányosok. Isten kegyelméből ott van az élen a fajtánkból való, a legelső magyar ember, aki éber vigyázással állta kormány údjánál. Reá figyeljete magyarak! Nemes verseny kell a termelőmunkában, szántóföldön, ipari műhelyekben, hivatalokban, templomokban és kell hogy zúgjon mindenütt az igazi magyar bűjt himnusz: Istenben van a mi nyugodalmunk...

Magyar írók estje Belgrádban. A jugoszláv kulturális és társadalmi élet nagy eseménye volt a délszláv fővárosba ellátogatott magyar írók irodalmi estje. Igen meleg fogadtalásban volt része az írói csoportnak, melynek tagjai Szabó Lőrinc költő, Bókay János színdarabíró, Nyirő József regényíró, Csuka Zoltán, a „Láthatár“ főszerkesztője, végül Drucker György, a kultuszminisztérium propagandaosztályának főnöke voltak.

Északi fény. Moszkvából jelentik: Február 6-ra virradó éjszakán egész Dél-Oroszország területén, de főként Taskend környékén feltűnt az éboltozaton az északi fény. Taskendben olyan hatalmas mágneses vihar volt, hogy a rövid hullámsávokon teljességgel lehetlenné tette a rádióvételt. A rendkívüli és érdekes természeti tüneményt a napfoltoknak minden tizenegyedik évében megújuló erejű hatásával magyarázzák.

A MONE a címhasználatok ellen. A Magyar Orvosok Nemzeti Egyesülete, amely több mint ötven magyar keresztyén orvost egyesít magában, legutóbbi választmányi ülésén úgy határozott, hogy az egymásközi érintkezésben nem fogja használni többé a nagyságos, méltóságos, nagyméltóságú, stb. címeket, hanem csak a tagok hivatali állásának megfelelően főorvos úr, tanár úr, professzor úr, igazgató úr stb. címzéseket alkalmazza. A MONE egyuttal csatlakozásra hívta fel az összes orvosi kamarákat, valamint a mérnöki és ügyvédi kamarákat is.

Szerkesztésért felel: DR. TAVASZY SÁNDOR.

Felelős kiadó: BEKESS KÁROLY.

Nyomatott a Grafika-nyomdában Kolozsvár, Hitler-tér 13.
Felelős vezető: Jordáky Lajos.